

XIV Національний конгрес кардіологів — медична подія світового рівня

18–20 вересня 2013 р., напередодні Всеукраїнського тижня серця, у Києві вже традиційно відбувся XIV Національний конгрес кардіологів України (далі — Конгрес), який цього року був присвячений 50-річчю Асоціації кардіологів України. Організаторами Конгресу виступили Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) України, Національна академія наук (НАН) України, Національна академія медичних наук (НАМН) України, Асоціація кардіологів України, ДУ «Національний науковий центр «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска» НАМН України.

Про те, наскільки ця подія важлива не лише для кардіологічної та медичної спільноти взагалі, а й для усієї нашої держави, красномовно свідчить представницький рівень учасників Конгресу, широке коло питань, які обговорювалися його учасниками, науковий рівень доповідей, актуальність дискусій і сама масштабність проведення заходу — адже протягом трьох днів робота Конгресу тривала одночасно у п'яти залах Українського дому, у залі засідань Будинку профспілок, а урочисте відкриття Конгресу відбувалося у приміщенні Національної опери України.

Під час урочистого відкриття Конгресу, яке відбулося 18 вересня, пролунали вітання від керівництва держави, НАН і НАМН України, зарубіжних колег.

Передаючи вітання учасникам Конгресу від Президента України Віктора Януковича, **Ірина Акімова**, перший заступник голови Адміністрації Президента України, зазначила, що роботу Асоціації кардіологів України за всі роки її існування важко переоцінити. Вона нагадала, що у 2011 р. Президент України акцентував увагу на проблемах кардіології під час свого виступу на нараді високого рівня у Генеральній асамблеї ООН, наголосивши на необхідності забезпечення профілактики неінфекційних захворювань, яка дасть можливість розірвати порочне коло хронічних хвороб і недостатнього забезпечення життєвого рівня та досягнути нової якості економічного розвитку України.

І. Акімова також зазначила, що хоча програма модернізації системи охорони здоров'я тільки почалася, але вона вже охопила усю країну, і висловила впевненість, що таке потужне об'єднання професіоналів, як Асоціація кардіологів України, успішно і з частю впровадить із відповідальними завданнями щодо покращення лікування та забезпечення профілактики серцево-судинних захворювань, які покладає на неї держава і суспільство.

У вітаннях від Уряду України, яке зачитав перший заступник міністра охорони здоров'я України **Олександр Качур**, йшлося про те, що участь у Конгресі представників медичної спільноти з багатьох країн свідчить про його високий рівень і авторитет. Серед завдань, які постають сьогодні перед кардіологами, відзначено, зокрема, впровадження високотехнологічних досягнень світової медицини у вітчизняну медичну практику.

У вітаннях від Голови Верховної ради України Володимира Рибачака та голови Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я Тетяни Бахтеевої, які передав присутнім народний депутат України, академік НАМН України **Олександр Біловол**, йшлося про те, що Верховна Рада України у своїй діяльності приділятиме належну увагу тому, щоб профілактика і лікування серцево-судинних захворювань стали одним із пріоритетних напрямків державної політики у сфері охорони здоров'я, розвиток якої є визначальним стратегічним компонентом національної безпеки.

Передаючи вітання від НАН України, її віцепрезидент **Віктор Походенко** зазначив, що кардіологія є однією з тих галузей медицини, яка найбільш динамічно розвивається, і творче надбання українських вчених є вагомим внеском у скарбницю світової кардіології. Він висловив впевненість, що нові відкриття

у галузі молекулярної та клітинної біології, генетики дозволять більш глибоко та цілісно вивчати патогенез серцево-судинних захворювань і підвищити рівень практичної кардіології.

Андрій Сердюк, академік, президент НАМН України, вітаючи учасників Конгресу, зазначив, що півстоліття існування Асоціації кардіологів України — це не лише знакова подія, а й величезний обсяг

організаційної, методичної та освітньої роботи, копійка праця її членів щодо вивчення і вирішення проблем серцево-судинної патології, впровадження в практику найновітніших наукових досягнень, підвищення кваліфікації лікарів тощо. Кожний напрямок діяльності Асоціації свідчить про зростання її ролі в реалізації державної політики в галузі охорони здоров'я, медичної освіти та науки. Переконливий приклад — активна участь у створенні та реалізації державних програм боротьби з артеріальною гіпертензією та щодо профілактики серцево-судинних захворювань.

У вітальному слові **Панос Вардас** (P. Vardas) (Греція), професор, діючий президент Європейського товариства кардіологів (European Society of Cardiology — ESC), голова Департаменту кардіології університетської лікарні Іракліону, зазначив, що ESC — це організація, яка об'єднує понад 80 тис. кардіологів з країн Європи та усього світу, завданням якої є зменшення тягаря серцево-судинних захворювань для населення країн Європи, наголосивши, що Асоціація кардіологів України відіграє важливу роль у його роботі. Він закликав уряди усіх країн, які входять до ESC, докладати зусиль, спрямованих на боротьбу із серцево-судинними захво-

риваннями та усунення нерівностей щодо отримання належної медичної допомоги.

Євгеній Шляхто, академік РАН і РАМН, президент Російського кардіологічного товариства, нагадав присутнім, що в українських і російських кардіологів багато спільного. Це і спільне минуле становлення кардіології як науки та напряму практичної медицини, і спільні проблеми, які колегам з обох країн доводиться вирішувати вже сьогодні. Він також висловив сподівання, що і в майбутньому російська й українська кардіологічна школи не втратять зв'язку і будуть спільно розвиватися.

У роботі Конгресу взяли участь понад 3000 лікарів та науковців з усіх регіонів України, а також фахівці з Росії, Греції, Нідерландів, Італії, Естонії, США, Великої Британії, Австрії, Латвії, Франції, Німеччини, Чехії. Серед зарубіжних вчених хочеться відзначити **Євгенія Чазова** (Москва, Росія), Генерального директора ФГБУ «Російський кардіологічний науково-виробничий комплекс» МОЗ Російської Федерації, академіка РАН і РАМН, професора, **Євгенія Шляхто** (Санкт-Петербург, Росія), Директора ФГБУ «Федеральний Центр серця, крові та ендокринології імені В.А. Алмазова» МОЗ Російської Федерації, президента Російського кардіологічного товариства, академіка РАМН, **Альберта Ажежа** (Albert A. Nagege) (Париж, Франція), віце-президента Товариства кардіологів Франції, Національного госпіталь імені Помпіду, **Джона Чапмена** (M. John Chapman) (Париж, Франція), паст-президента Європейського товариства з атеросклерозу, почесного директора Французького національного інституту здоров'я та медицини (INSERM), професора Університету П'єра та Марії Кюрі, **Петра Видимського** (Petr Widimsky) (Прага, Чехія), професора, президента Чеського товариства кардіологів 2011–2015 рр., віце-президента ESC 2006–2008 рр., співзасновника міжнародної ініціативи «STENT FOR LIFE», **Йозефа Кауцнера** (J. Kautzner) (Прага, Чехія), керівника Клініки кардіології Інституту клінічної та експериментальної медицини, **Юрія Карпова** (Москва, Росія), заступника генерального директора ФГБУ «Російський кардіологічний науково-виробничий комплекс» МОЗ Російської Федерації, віце-президента Російського кардіологічного товариства, **Жан Жака Мурада** (J. Murad) (Франція), професора, керівника відділу гіпертензії госпітальної Авіцени, Бобінь, **Андрія Ардашева** (Москва, Росія), директора НДІ кардіології (ФМБА), завідувача кафедри кардіології Федерального державного освітнього закладу додаткової професійної освіти «Інститут підвищення кваліфікації ФМБА Росії», **Фріка Ферхойгта** (Freek W.A. Verbeugt) (Амстердам, Нідерланди), професора

кардіології у Серцево-легеневому центрі університетського медичного центру Ніймегену та завідувача відділення кардіології Лікарні Богоматері Onze Lieve Vrouwe Gasthuis (OLVG), **Клаудіо Борджі** (Claudio Borghi) (Болонья, Італія), професора, завідувача відділу медицини Болонського університету, члена ESC, Ради з клінічної кардіології АНА і президента Італійського товариства гіпертензії, **Маргуса Віігіма** (Margus Viigimaa) (Таллінн, Естонія), голову Центру здоров'я серця, Медичного центру Північної Естонії і професора серцево-судинної медицини Талліннського технологічного університету, **Джуліана Хелкокса** (Julian Halcox) (Лондон, Велика Британія), професора Медичного університету в Кардіффі, **Вільяма Бодена** (William E. Boden) (Баффало, США), професора медицини та профілактичної медицини в Державному університеті Нью-Йорку, голову кардіологічної служби Західного Нью-Йорку і головного кардіолога міста Баффало, **Йорана Бакса** (Jeroen J. Van) (Амстердам, Нідерланди), професора кардіології, головного фахівця з неінвазивної візуалізації, віце-президента Національного кардіологічного товариства, співголови наукового комітету Всесвітньої федерації серця, **Мехам Мамедова** (Росія, Москва), керівника лабораторії з розробки міждисциплінарного підходу в профілактиці хронічних неінфекційних захворювань відділу профілактики коморбідних станів ФГБУ «Державного науково-дослідного центру профілактичної медицини» МОЗ Російської Федерації, **Геннадія Гендліна**, завідувача кафедри госпітальної терапії Російського національного дослідницького медичного університету імені М.І. Пирогова МОЗ Російської Федерації, **Вольфганга Діхтла** (Wolfgang Dichtl) (Іннсбрук, Австрія), **Анастасію Лебедєву** (Москва, Росія), професора кафедри госпітальної терапії № 1 Російського національного дослідницького медичного університету імені М.І. Пирогова.

Під час Конгресу були проведені VI Українсько-Французький форум, спільні

засідання Асоціації кардіологів України з ESC, Асоціації інтервенційних кардіологів України з Європейською ініціативою «Стент для життя» та Європейською асоціацією перкутанних втручань, Асоціації аритмологів України з Європейською асоціацією серцевого ритму, Канадсько-Український симпозиум, робочі засідання Всеукраїнського громадського об'єднання «Проти гіпертензії», Українського товариства з атеросклерозу, Української асоціації фахівців із серцевої недостатності.

У рамках Конгресу проведено 20 пленарних засідань, присвячених найактуальнішим проблемам кардіології, таким як серцево-судинна патологія дітей та підлітків, цукровий діабет та патологія щитоподібної залози як ендокринні предиктори серцево-судинної захворюваності, артеріальна гіпертензія, мультидисциплінарна корекція серцево-судинного ризику, епідеміологія та медико-соціальні аспекти серцево-судинних захворювань, профілактика, діагностика, стратифікація ризику та лікування ішемічної хвороби серця (ІХС), аритмії серця, перкутанні та хірургічні втручання у пацієнтів з ІХС, серцева недостатність, сучасні методи візуалізації серцево-судинної патології, фундаментальні проблеми сучасної кардіології, гострий коронарний синдром, інвазивна аритмологія, хвороби перикарда, ендокарда, міокарда та клапанів серця, клінічні аспекти невідкладної кардіології, серцево-судинні захворювання та патологія нирок, верифікація постмортальної діагностики найбільш поширених захворювань серцево-судинної системи, розглянуто нові маркери та сучасні методи візуалізації атеросклерозу, їх роль у діагностиці та лікуванні.

Під час секційних засідань розглядалися такі теми, як новітні медичні технології та їх імплементація в медичну практику України, проблеми профілактики серцево-судинних захворювань в Україні, актуальні питання гендерної медицини, чоловіче здоров'я і серцево-судинні хвороби, ехокардіографія, функціональна діагностика, сучасні аспекти якісного про-

ведення лабораторних досліджень, генетика та фармакогенетика в кардіології, серцево-судинні захворювання та клінічна фармакологія.

Науково-практичні симпозиуми, в тому числі й за міжнародною участю, які проходили під час Конгресу, були присвячені проблемам подальшого поліпшення прогнозу пацієнтів з ІХС, можливим шляхам подолання проблеми артеріальної гіпертензії у пацієнтів із супутньою патологією, індивідуальним підходам до антигіпертензивної терапії в ракурсі профілю пацієнта та сучасним аспектам лікування при артеріальній гіпертензії з поглядом на майбутнє.

Проведено 4 круглих столи, на яких обговорювалися питання фармакології в інтервенційній кардіології (у рамках пленарного засідання, присвяченого перкутанним та хірургічним втручанням у пацієнтів з ІХС), фундаментальні аспекти запалення, атеросклерозу та кальцифікації (у рамках пленарного засідання, присвяченого сучасним аспектам кардіології), проблеми впровадження Національних настанов та уніфікованого протоколу діагностики та лікування гострого коронарного синдрому з елевацією сегмента ST (у рамках пленарного засідання, присвяченого гострому коронарному синдрому), були підведені підсумки російсько-українського дослідження розповсюдженості 20 факторів ризику в міській популяції України.

Провідними вітчизняними та іноземними вченими прочитано 15 лекцій та проведені майстер-класи, під час яких презентовано авторську методику стандартизованого дослідження серця шляхом тривимірної ехокардіографії, обговорено питання зміни парадигм у діагностиці та лікуванні стабільної стенокардії як форми ІХС, місця нових антикоагулянтів у кардіології, клінічну значимість плейотропних ефектів діуретичної терапії та концепт гібридної терапії у лікуванні пацієнтів із дисліпідемією.

Також відбулися 13 наукових дискусій, інтерактивна сесія. Заслухано 278 допо-

відей та обговорено 25 стендових повідомлень, проведено конференцію молодих учених.

У рамках урочистого закриття Конгресу ювілейною медаллю М.Д. Стражеска були нагороджені академік НАМН України Дмитро Зербіно, член-кореспондент НАМН України Катерина Амосова, професор Ірина Кутновичко, професор Віктор Лизогуб.

Також були вручені відзнаки Асоціації кардіологів України за заслуги та нагороди переможцям конкурсу молодих вчених.

На Генеральній асамблеї, яка проходила в останній день Конгресу, 20 вересня, був заслуханий звіт президента Асоціації кардіологів України академіка НАМН України В.М. Коваленка про роботу асоціації, відбулося затвердження українських рекомендацій з діагностики і лікування серцево-судинних хвороб та резолюція Конгресу, у якій серед досягнень вітчизняної кардіології були відзначені:

- Створення і розширення «Реєстру перкутанних втручань» з метою ефективного контролю за розвитком сучасної системи регіонарних реперфузійних мереж в Україні і проведення щорічного аналізу результатів
- Створення протоколу догоспітальної та госпітальної допомоги пацієнтам із гострим коронарним синдромом із підйомом сегмента ST, а також протоколу догоспільного тромболізісу і подання для затвердження його МОЗ України
- Удосконалення діагностики та оцінки серцево-судинного ризику у пацієнтів із коронарогенними та некоронарогенними захворюваннями, затвердження клінічних класифікацій хвороб системи кровообігу, розробка стандартів діагностики та лікування серцево-судинних захворювань
- Завершення набору та початок аналізу результатів великого популяційного дослідження 20 основних чинників ризику розвитку серцево-судинної патології

- Обговорення та затвердження рекомендацій Асоціації кардіологів України з кардіоресинхронізуючої терапії, з імплантації кардіостимуляторів та кардіоресинхронізуючої терапії, ехокардіографічної оцінки правого шлуночка, профілактики серцево-судинних захворювань та реабілітації
 - Підготовка до друку та видання скороченого (кишенькового) варіанта Національних рекомендацій з діагностики та лікування хронічної серцевої недостатності
 - Підготовка до друку та видання рекомендацій із профілактики серцево-судинних захворювань та реабілітації
 - Проведення виїзних шкіл із практичних питань діагностики та лікування хронічної серцевої недостатності для лікарів-кардіологів і терапевтів у 7 областях України та у містах Сімферополі та Києві.
 - Проведення міжнародної практичної школи-семінару з імплантації бівентрикулярного постійного пристрою ресинхронізації шлуночків за участю робочої групи з інженерних та хірургічних методів лікування Української асоціації фахівців із серцевої недостатності
 - Функціонування інтернет-сайту Української асоціації фахівців із серцевої недостатності для лікарів та пацієнтів із хронічною серцевою недостатністю
 - Сприяння виконанню Постанови Кабінету Міністрів України про реалізацію пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на лікарські засоби для лікування осіб із гіпертонічною хворобою та проведення освітніх шкіл з цього питання у регіонах України
 - Проведення вперше «Дня попередження раптової зупинки серця» як підтримки ініціативи Європейської асоціації ритму серця «ICD for Life» — «Імплантовані кардіовертери-дефібрилятори для життя». Проведення майстер-класів для населення та лікарів щодо реанімації та відбору пацієнтів для імплантації кардіовертерів-дефібриляторів
 - Продовження підтримки видання «Білої Книги» Європейської асоціації серцевого ритму
- Серед невирішених питань, які постають перед українськими кардіологами, були відзначені:
- Гостра недостатність фінансування невідкладної та планової допомоги кардіологічним хворим
 - Відсутність державного статистичного реєстру пацієнтів із гострим коронарним синдромом із підйомом та без підйомом сегмента ST, порушенням ритму серця, гострою та хронічною серцевою недостатністю
 - Неузгодженість правових стосунків лікаря і пацієнта
 - Відсутність належної підтримки проведення популяційних досліджень, спрямованих на виявлення ризик-факторів серцево-судинних захворювань серед населення України

- Недостатня пропаганда здорового способу життя та значення чинників ризику серцево-судинних захворювань
- Недостатнє проведення оцінки серцево-судинного ризику та корекції чинників ризику у хворих на артеріальну гіпертензію медичними працівниками первинної ланки надання медичної допомоги
- Недостатня об'єктивізація причин смерті, що призводить до штучного перебільшення цього показника у структурі смертності від хвороб системи кровообігу та спотворення статистичної звітності, яка суто відрізняє Україну від розвинутих країн

Під час обговорення виступів та дискусій на Конгресі були визначені такі перспективні напрями наукових досліджень і заходи у практичній кардіології:

- Наукове забезпечення розробки довготривалої державної стратегії профілактики серцево-судинних захворювань на 25–30 років
- Формування позитивної мотивації у населення щодо необхідності профілактики і лікування артеріальної гіпертензії
- Створення інформаційного простору для здорового способу життя та профілактики серцево-судинних захворювань на державному рівні, створення у рамках Асоціації кардіологів України робочої групи та асоціації з серцево-судинної профілактики та реабілітації
- Забезпечення закладів охорони здоров'я санітарно-просвітницькими матеріалами для населення, що пропагують здоровий спосіб життя. Активне залучення медичних сестер, фельдшерів та працівників аптек до пропаганди медико-санітарних знань і профілактики артеріальної гіпертензії серед населення
- Здійснення моніторингу епідеміологічної ситуації серцево-судинних захворювань та їх чинників ризику з подальшим інформуванням владних структур і громадськості
- Забезпечення співпраці з неврологами, ендокринологами, нефрологами, гінекологами та андрологами щодо пацієнтів із високим ризиком серцево-судинних ускладнень
- Проведення наукових досліджень щодо вивчення статевих особливостей формування серцево-судинного ризику та внесення секції з гендерної кардіології до програми конгресу кардіологів
- Реалізація соціального проекту «Профілактика та контроль гіпертонії — запорука здорової нації». Сприяння реалізації пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на лікарські засоби для лікування осіб з гіпертонічною хворобою
- Розробка та впровадження навчальних програм (модулів) сучасних методів лікування артеріальної гіпертензії для студентів вищих навчальних медичних закладів та слухачів курсів підвищення кваліфікації
- Оновлення міждисциплінарних рекомендацій Асоціації кардіологів України

та Асоціації з невідкладної кардіології з ведення хворих із тромбоемболією легеневої артерії, з діагностики та лікування хронічної ІХС

- Проведення аналізу результатів реєстру з тромболітичної терапії (NR TLT)
- Ініціація створення Національного реєстру хворих із гострим коронарним синдромом спільно з МОЗ України
- Покращання організації догоспітальної, госпітальної та постгоспітальної допомоги хворим із гострим інфарктом міокарда
- Організація реперфузійних центрів, які працюють 24 год на добу 7 днів на тиждень для безперерійного прийому пацієнтів із метою проведення реперфузійної терапії (первинного стентування у пацієнтів із гострим коронарним синдромом) на засадах регіонарних реперфузійних мереж і локальних протоколів
- Внесення у програму підготовки кардіологів курсу з інтервенційної кардіології з практичними навичками інвазивної діагностики та перкутанних втручань у пацієнтів з ІХС
- Подальше впровадження методів ангіопластики, стентування та шунтування в лікуванні при атеросклерозі вінцевих судин серця, судин головного мозку і нирок
- Затвердження положення Позиції Європейського товариства з артеріальної гіпертензії, Асоціації кардіологів України та Всеукраїнського громадського об'єднання «Проти гіпертензії» щодо застосування черезшкірної транслюмінальної абляції ниркових нервів у лікуванні при резистентній гіпертензії
- Подальше впровадження інвазивних та апаратних методів діагностики та лікування порушень ритму і провідності серця і хронічної серцевої недостатності (радіочастотна абляція, багатоканальних кардіостимуляторів та імплантованих кардіовертерів-дефібриляторів)
- Впровадження доповнень до державної статистичної звітності з таких питань: раптова серцева смерть, гострий коронарний синдром з підйомом та без підйому сегмента ST; фібриляція та трипотіння передсердь; синдром преекзистичної шлуночків; повна атріовентрикулярна блокада; стадії хронічної серцевої недостатності
- Наукове забезпечення проведення експертної оцінки причин смерті працездатного населення країни від серцево-судинних захворювань
- Продовження та розширення наукових досліджень із генетики та фармакогенетики в кардіології, створення у рамках Асоціації кардіологів України робочої групи з генетики та фармакогенетики
- Продовження проведення освітніх шкіл з діагностики та лікування порушень ритму серця та запобігання раптовій смерті
- Впровадження стандартів кардіо-МРТ-дослідження коронарогенних та некоронарогенних захворювань, а також критеріїв постпроцесингового аналізу кардіоваскулярних МРТ-зображень

- Створення у рамках Асоціації кардіологів України секції молодих вчених-кардіологів із залученням молодих науковців із суміжних спеціальностей

Підводячи підсумки Конгресу, **Володимир Коваленко**, президент Асоціації кардіологів України, директор ДУ «Національний науковий центр «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска»

НАМН України, академік НАМН України, подякував усім його учасникам, відзначивши, що робота Конгресу пройшла на найвищому рівні, про що свідчать відгуки як вітчизняних, так і закордонних його учасників. Це стало можливим тому, що в Україні під егідою Асоціації дійсно створено певний прошарок лікарів, які вже традиційно збираються щороку, щоб поділитися своїм практичним досвідом та науковими здобутками. Він також відзначив високий рівень наукової програми Конгресу, яка охопила не лише основні напрями кардіології, а й цілий ряд суміжних напрямків, які мають відношення до розвитку серцево-судинних захворювань, до їх перебігу, впливають на якість життя пацієнтів. Також відбулося широке обговорення організаційних питань, і конструктивні пропозиції щодо покращання надання кардіологічної допомоги, які прозвучали під час цих обговорень, можуть бути в майбутньому реалізовані як на регіональному, так і на державному рівні.

Особливий акцент В. Коваленко зробив на необхідності більш активного і широкого залучення молоді у проведення заходів такого масштабу. Він запропонував запланувати на наступному Конгресі окрему секцію для молодих вчених із доповідями англійською мовою, що, на його думку, стане ще одним поштовхом для більш гармонійної інтеграції вітчизняної кардіології у світовий медичний інформаційний простір.

Також, на думку голови Асоціації кардіологів України, необхідно поширювати роботу в регіонах, щоб передові наукові знання і практичний досвід, інформація про можливості сучасних медичних технологій ставали доступнішими не тільки для районних кардіологів, а й для лікарів первинної ланки, розвитку якої наша держава приділяє зараз найбільше значення.

Ще одним питанням, на яке необхідно звернути більше уваги, є проблема «важкого», нестандартного пацієнта, ті випадки, коли не спрацювають дані популяційних досліджень, доказової медицини, і, щоб допомогти людині подолати хворобу, необхідно використовувати більш виважений, персоналізований підхід.

Докладніше про XIV Національний конгрес кардіологів України та про діяльність Асоціації кардіологів України читайте на шпальтах нашого видання найближчим часом.

*Олександр Устінюв,
фото автора і Сергія Бека*